

**NN 7/2019 (22.1.2019.), Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu
Poduzetništvo za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj
MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA**

157

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10 – ispravak, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17 i 68/18) ministrica znanosti i obrazovanja donosi

**ODLUKU
O DONOŠENJU KURIKULUMA ZA MEĐUPREDMETNU TEMU
PODUZETNIŠTVO ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

I.

Ovom Odlukom donosi se kurikulum za međupredmetnu temu Poduzetništvo za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj.

II.

Sastavni dio ove Odluke je kurikulum međupredmetne teme Poduzetništvo.

III.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se od školske godine 2019./2020.

Klasa: 602-01/19-01/00026

Urbroj: 533-06-19-0021

Zagreb, 14. siječnja 2019.

Ministrica
prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.

**KURIKULUM MEĐUPREDMETNE TEME PODUZETNIŠTVO ZA OSNOVNE I
SREDNJE ŠKOLE**

A. SVRHA I OPIS MEĐUPREDMETNE TEME

Poduzetnost definiramo kao vrijednost koja prepostavlja aktiviranje osobnih potencijala na kreativan, konstruktivan, odgovoran i inovativan način u svrhu prilagodbe promjenjivim okolnostima u različitim područjima života te u različitim društvenim ulogama.

Kompetencija za poduzetništvo (Entrepreneurship competence) jedna je pak od ključnih kompetencija Europskoga referentnog okvira za cjeloživotno učenje koja je potrebna svakom građaninu da bi bio sposoban (samo)zaposliti se te se osobno razvijati u društvu znanja.

Prema definiciji i načelima te ključne kompetencije cjeloživotnoga učenja, a koje su Europski parlament i Europsko vijeće naveli u svojim preporukama za razvoj poduzetništva, poduzetništvo predstavlja sposobnost pojedinca da pretvara ideje u djela. Ono podrazumijeva kreativnost, inovativnost, sposobnost razumnoga preuzimanja rizika kao i sposobnost planiranja, organiziranja te vođenja projekata kako bi se postigli određeni ciljevi.

Poduzetništvo se provlači kroz svakodnevni obiteljski život i potiče svjesnost o cjelovitosti rada i razvija sposobnost iskorištavanja prilika. Ova se kompetencija odnosi i na svijest o važnosti etičnoga ponašanja i etičkih vrijednosti te promiče dobro upravljanje (odgovorno, transparentno, u skladu sa zakonom, participativno, efektivno, efikasno).

Poduzetnost kao vrijednost i poduzetništvo kao međupredmetna tema komplementarni su svim ostalim predmetima i međupredmetnim temama i uvršteni u sve cikluse i sve nastavne predmete i izvannastavne aktivnosti.

Odgajatelji, učitelji, nastavnici, stručni suradnici i ravnatelji svih odgojno-obrazovnih institucija podupiru stvaranje poticajnoga okružja za razvoj poduzetničke kompetencije. Pritom se podrazumijeva povezivanje škole s gospodarstvom, tržistem rada i lokalnom/regionalnom zajednicom s posebnim naglaskom na mentorski rad i iskustveno učenje. Osjećaj za inicijativu i poduzetništvo, tj. poduzetnička znanja, vještine i stavove, razvija se u ranim fazama socijalizacije od vrtićke dobi nadalje. Odgojno-obrazovni sustav stoga od najranije dobi osnažuje i potiče proces usvajanja poduzetničkog mišljenja i djelovanja.

Ova međupredmetna tema zastupa otvorenu komunikaciju između odgojno-obrazovnih radnika i učenika, suradničko učenje i druge oblike rada, uz uzajamno poštovanje i ohrabrvanje. Učenici uče o aktivnome i odgovornome sudjelovanju u društvu, a učenje za poduzetništvo otvara vrata raznim životnim mogućnostima i perspektivama.

Svrha je učenja i poučavanja ove međupredmetne teme razvijanje poduzetničkoga načina promišljanja i djelovanja u svakodnevnome životu i radu, stjecanje radnih navika i razvoj osobina poduzetne osobe (odgovornost, samostalnost, marljivost, inicijativnost, kreativnost, inovativnost, sposobnost donošenja odluka, samopouzdanje, odlučnost u djelovanju, spremnost na razuman rizik i upravljanje rizikom, mobilnost, fleksibilnost i dr.) koja je tako sposobljena za prepoznavanje prilika i mogućnosti za samoaktualizaciju.

Na kraju, svrha je učenja i poučavanja ove međupredmetne teme razvoj poduzetničke kompetencije usvajanjem poduzetničkih znanja, vještina i stavova nužnih za pripremu i sudjelovanje u svijetu rada. Tema uključuje razumijevanje temeljnoga ekonomskog procesa (ideja – planiranje – realizacija – stvaranje nove vrijednosti) bez isključive usmjerenoosti na pokretanje vlastita poslovanja te poučava odgovornom djelovanju u svim aspektima radnoga života, neovisno o odabiru karijere.

B. ODGOJNO-OBRASOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja međupredmetne teme Poduzetništvo upotpunjaju se sa sadržajima ostalih međupredmetnih tema.

Učenik će:

razviti organizacijske i upravljačke sposobnosti (planiranje, provođenje planova, praćenje izvršenja, upravljanje vremenom) te sposobnost donošenja odluka, postavljanje ciljeva i prioriteta, rješavanja problema, timskog rada, vođenja; razviti komunikacijske vještine (međusobne i skupinske, prezentacijske i pregovaračke vještine); upoznati pravila učenja i rada u interkulturnom okružju;

biti otvoren za nove ideje i mogućnosti, stvarati inovativna, konkurentna i kreativna rješenja; stvarati prilike, a ne ih čekati;

se upoznati s izradom projektnih prijedloga i upravljanjem projektima;

razumjeti ekonomsko okružje, razviti ekonomsku i financijsku pismenost, upoznati se s temeljnim ekonomskim konceptima (stvaranje nove vrijednosti) i ponašati se društveno odgovorno;

razviti upornost, pozitivan odnos prema radu i radne navike; razviti sposobnost samoprocjene i kritičkoga mišljenja, definiranja i rješavanja problema;

razlikovati i istraživati pojedina zanimanja; usvojiti temeljna znanja iz područja svijeta rada i poslovanja u svrhu razvoja karijere; prepoznavati potrebu i prilike za cjeloživotno učenje.

C. STRUKTURA – DOMENE KURIKULUMA MEĐUPREDMETNE TEME

Kurikulum međupredmetne teme Poduzetništvo ostvaruje se u tri domene:

- A) PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI
- B) DJELUJ PODUZETNIČKI
- C) EKONOMSKA I FINANCIJSKA PISMENOST

Ovako razrađene domene potaknut će kod učenika razvoj poduzetnoga načina razmišljanja i djelovanja u svakodnevnome životu i radu, razvoj proaktivnoga stava prema svemu što radi, uočavanje prilika i njihovo razumno korištenje. Usvajanjem elementarne ekonomske i financijske pismenosti učenik će steći osnovna znanja i vještine potrebne za uključivanje u svijet rada i razviti svijest o potrebi cjeloživotnoga učenja, usavršavanja i prilagođavanja potrebama tržišta rada te razvijati sposobnost razumnog preuzimanja rizika.

A) PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI

Poduzetničko promišljanje veže se uz stvaranje okružja/uvjeta za razvoj osobina učenika (npr. samosvjesnost, potreba za ostvarenjem, vjera u sebe, usmjerenošć, tolerancija rizičnih i neizvjesnih situacija, proaktivnost itd.) te uz istraživanje, kreativnost, sustavan pristup problemu, što je utemeljeno na spoznajama o odgovornom poduzetništvu u zajednici i okolišu, te uz zajednicu i okoliš. Poduzetna mlada osoba treba razumjeti kontekst u kojem živi i djeluje. Da bi to mogla, treba razumjeti temeljne ekonomske koncepte koji utječu na svakodnevnicu, ali i poduzetničko okružje u kojem se ideja razvija.

Sastavnice ove domene jesu očekivanja koja se odnose na:

prepoznavanje, definiranje i rješavanje problema i primjenu inovativnih i/ili kreativnih rješenja

snalaženje u rizičnim i neizvjesnim situacijama

odgovornosti u zajednici i okolišu / za zajednicu i okoliš te promišljanje na etičan i sustavan način.

B) DJELUJ PODUZETNIČKI

Poduzetničko djelovanje odnosi se na kreiranje projektnih prijedloga za što je potrebno razumijevanje temeljnih ekonomskih i financijskih koncepata. Poduzetničko djelovanje podrazumijeva projektni menadžment i razumijevanje lanca vrijednosti te jasno definiranje problema, stvaranje kreativnih, inovativnih i konkurentnih prijedloga te konačno finaliziranje projektnoga prijedloga. Ključni su dio ove domene i stvaranje tima i timski rad te iskustveno učenje i praktično iskustvo.

Sastavnice ove domene jesu očekivanja koja se odnose na:

razvoj poduzetničke ideje od koncepta do realizacije

postavljanje ciljeva i artikulaciju vlastite vizije

razvoj sposobnosti planiranja i upravljanja planiranim aktivnostima

planiranje i upravljanje karijerom.

C) EKONOMSKA I FINANCIJSKA PISMENOST

Domena ekonomska i financijska pismenost uvodi učenika u svijet rada i financija, stjecanje i raspodjelu rezultata. Omogućuje mu osnovno razumijevanje ekonomije i poduzetničkoga djelovanja kao procesa stvaranja nove vrijednosti te djelovanja tržišnih zakonitosti. Učenik upoznaje rad poduzeća, rad državnih, gospodarskih i financijskih institucija, uči kako se odgovorno odnositi prema radu i novcu, kako stvoriti uvjete za osobni i profesionalni razvoj.

Ekomska pismenost definira se kao kompetencija kojom se identificiraju i vrednuju ekonomski koncepti u odnosu na osobne financije, ekomske i političke sustave.

Financijska pismenost podrazumijeva svijest o financijskim mogućnostima i rizicima te sposobnost prikupljanja potrebnih informacija i donošenje odluka o izboru financijskih usluga u skladu s osobnim potrebama.

Sastavnice ove domene jesu očekivanja koja se odnose na:

osnovno razumijevanje ekonomije i njezina primjena u svakodnevnom životu

razumijevanje financijskih proizvoda, usluga i koncepata

odgovorno upravljanje novcem.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA PO ODGOJNO-OBRAZOVnim CIKLUSIMA I DOMENAMA (MAKROKONCEPTIMA) TE KLJUČNI SADRŽAJI

Odgojno-obrazovna očekivanja po ciklusima i domenama (makrokonceptima) prikazana su na dva načina:

odgojno-obrazovna očekivanja po ciklusima i domenama (makrokonceptima) / Tablica 1.)

odgojno-obrazovna očekivanja, njihova razrada na znanje, vještine i stavove po ciklusima i domenama (makrokonceptima); preporuke za ostvarivanje očekivanja te ključni sadržaji / Tablica 2.)

Tablica 1. Odgojno-obrazovna očekivanja po ciklusima i domenama (makrokonceptima) (u prilogu)

Tablica 2. Odgojno-obrazovna očekivanja, njihova razrada na znanje, vještine i stavove po ciklusima i domenama (makrokonceptima); preporuke za ostvarivanje očekivanja te ključni sadržaji

4. odgojno-obrazovni ciklus (1. i 2. razred četverogodišnjega i 1. razred trogodišnjega srednjoškolskog obrazovanja)

Domena: PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI				
ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

<p>Učenik: Pod A.4.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.</p>	<p>Prepoznaće utjecaj inovacija i kreativnih rješenja na rast produktivnosti i konkurentnosti. Procjenjuje utjecaj oskudnosti resursa na pojedinca, poslovanje i društvo. Poznaje pojam intelektualnoga vlasništva.</p>	<p>Izračunava produktivnost i obrazlaže komparativne prednosti rješenja. Uspoređuje dobit i troškove inovativnoga rješenja.</p>	<p>Pokazuje otvorenost prema inovacijama. Poštuje intelektualno vlasništvo.</p>	<p>Integrirano. Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika.</p>
<p>Pod A.4.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.</p>	<p>Navodi karakteristike različitih gospodarskih sustava te definira prednosti i nedostatke svakog od njih. Opisuje promjenjivost i složenost gospodarske situacije u nacionalnome, multinacionalnom e i globalnome okružju.</p>	<p>Koristi internet i primjerene e-alate u istraživanju različitih gospodarskih sustava i njihovih mogućnosti. Pronalazi na internetu podatke o poslovnim subjektima te čita i razumije njihova poslovna izvješća. Procjenjuje rizik povezan s promjenjivom gospodarskom situacijom u široj okolini.</p>	<p>Preuzima razuman rizik i snalazi se u neizvjesnim situacijama. Pokazuje otvorenost prema multikulturalnosti.</p>	<p>Integrirano. Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika. Korelacija s MT-om. Građanski odgoj.</p>
<p>Pod A.4.3. Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere</p>	<p>Analizira mogućnosti razvoja karijere ovisno o osobnim ciljevima i mogućnostima</p>	<p>Koristi e-alate i mrežne stranice za upoznavanje s mogućnostim a uključivanja</p>	<p>Ne odustaje unatoč neuspjesima.</p>	<p>Integrirano. Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika.</p>

i profesionalnog a usmjeravanja.	uključivanja na tržiste rada. Upoznaje se s različitim oblicima zapošljavanja te njihovim prednostima i nedostacima Uočava mogućnosti i uvjete za pokretanje vlastita posla.	na tržiste rada. Nadopunjuje mapu osobnoga razvoja (portfolio).		
----------------------------------	--	--	--	--

KLJUČNI SADRŽAJI: konkurentnost, planiranje vremena, intelektualno vlasništvo, gospodarski sustavi, konkurenčija radne snage, mogućnosti samozapošljavanja, oportunitetni trošak, produktivnost.

5. odgojno-obrazovni ciklus (3. i 4. razred četverogodišnjega i 2. i 3. razred trogodišnjega srednjoškolskog obrazovanja)

Domena: PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI				
ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: pod A.5.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	Određuje važnost transfera tehnologije i komercijalizacije inovacije. Objašnjava usuglašenost tehnološke izvedivosti inovacija i otkrića s etičkim normama. Opisuje važnost kreativnih industrija za gospodarski rast.	Prezentira primjere uspješnih transfera tehnologije. Procjenjuje na primjerima jesu li inovacije i otkrića moralno opravdani.	Poštuje intelektualno vlasništvo u gospodarstvu zasnovanom na znanju. Naglašava važnost zakonske i etičke regulacije inovacija, tehnologije i znanosti.	Integrirano. Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika. Korelacija s MT-om. Građanski odgoj.

<p>pod A.5.2.</p> <p>Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.</p>	<p>Analizira proces globalizacije i njezin utjecaj na pojedinca i društvo.</p> <p>Prepoznaže razlike u trgovinskim barijerama i količini razmjene između zemalja.</p>	<p>Služi se makroekonomskim pokazateljima.</p> <p>Procjenjuje dosege proizvoda i usluga.</p>	<p>Poštuje različitosti i multikulturalnost.</p>	<p>Integrirano.</p> <p>Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti.</p> <p>Sat razrednika.</p> <p>Korelacija s MT-om. Građanski odgoj.</p>
<p>pod A.5.3.</p> <p>Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjeravanja.</p>	<p>Poznaje mogućnosti i razlikuje programe za nastavak školovanja i uključivanja na tržište rada ovisno o osobnim ciljevima i mogućnostima.</p> <p>Razvija koncepte i strategije cjeloživotnoga učenja.</p> <p>Analizira različite vrste poduzetništva ovisno o osobnim ciljevima u karijeri, mogućnostima zapošljavanja i prednostima zajednice.</p>	<p>Koristi se vlastitim potencijalima.</p> <p>Nadopunjuje i predstavlja mapu osobnoga razvoja (portfolio).</p> <p>Piše motivacijsko pismo za dobivanje stipendije na materinskom i stranom jeziku.</p> <p>Kreira životopis u formatu Europass i molbu za posao.</p> <p>Simulira razgovor za posao.</p>	<p>Iskazuje vlastitu viziju budućnosti i svoje mjesto u njoj.</p> <p>Pokazuje fleksibilnost i pripremljenost za radnu mobilnost.</p>	<p>Integrirano.</p> <p>Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti.</p> <p>Sat razrednika.</p>
<p>KLJUČNI SADRŽAJI: transfer tehnologija, komercijalizacija, kultura, inovacije, moralna dvojba, tehnoznanost, gospodarstvo zasnovano na znanju, kreativna industrija, globalizacija, mogućnosti daljnjega obrazovanja, pisanje životopisa i molbe za posao te motivacijskoga pisma na materinskom i stranom jeziku.</p>				

4. odgojno-obrazovni ciklus (1. i 2. razred četverogodišnjega i 1. razred trogodišnjega srednjoškolskog obrazovanja)

Domena: DJELUJ PODUZETNIČKI				
ODGOJNO-OBRASOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: pod B.4.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	Prepoznaće dionike poduzetničkoga okružja i mogućnosti osobnoga djelovanja za razvoj poduzetničke ideje.	Služi se različitim izvorima informacija. Pronalazi na internetu podatke o poslovnim subjektima te čita i razumije njihova poslovna izvješća.	Pokazuje otvorenost za poduzetničke prilike.	Integrirano. Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Pravo poduzetničko iskustvo. Gost predavač iz potpornih institucija.
pod B.4.2. Planira i upravlja aktivnostima.	Objašnjava osnove projektnog ciklusa.	Izrađuje poduzetnički projektni plan.	Odgovorno izvršava zadatke, ispunjava obaveze i poštuje rokove. Uči iz pogrešaka. Ustrajan je u dosezanju cilja.	Integrirano. Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti.
pod B.4.3. Prepoznaće važnost odgovornoga poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	Objašnjava važnost eksternalija za planiranje poduzetničkoga pothvata. Prepoznaće važnost socijalnoga poduzetništva.	Istražuje primjere dobre prakse implementacije društveno odgovornoga poslovanja i socijalnoga poduzetništva te na temelju primjera izrađuje prijedlog	Poštuje koncept socijalne uključenosti. Poštuje postojeće resurse RH i svijeta te sustavno djeluje na njihovu očuvanju. Usmjerava	Integrirano. Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Korelacija s MT-om. Građanski odgoj.

		vlastite društveno odgovorne aktivnosti. Pronalazi na internetu podatke o poslovnim subjektima te čita i razumije njihova poslovna izvješća.	potrošnju prema proizvodima i uslugama poslovnih subjekata koji djeluju društveno odgovorno.	
KLJUČNI SADRŽAJI: eko-sustav, eksternalije, mogući izvori financiranja, državne potpore, EU sredstva, privatne i javne usluge, mogućnosti korištenja dobiti, utjecaji socijalnoga poduzetništva, održivi razvoj, moralno prosuđivanje, sukob interesa, društveno odgovorno posovanje.				

5. odgojno-obrazovni ciklus (3. i 4. razred četverogodišnjega i 2. i 3. razred trogodišnjega srednjoškolskog obrazovanja)

Domena: DJELUJ PODUZETNIČKI				
ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: pod B.5.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	Obrazlaže vlastitu poduzetničku ideju. Razlikuje ulogu poduzetnika od uloge upravitelja (menadžera).	Izrađuje projektni prijedlog.	Promiče poduzetništvo kao nositelja održivoga gospodarskog rasta i razvoja.	Integrirano. Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti .
pod B.5.2. Planira i upravlja aktivnostima.	Prepoznaje važnost investicija i različite izvore financiranja.	Koristeći e-alate istražuje mogućnosti investiranja i financiranja.	Procjenjuje prednosti i nedostatke različitih finansijskih usluga.	Integrirano. Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Korelacija s MT-om. Građanski odgoj.
pod B.5.3.	Objašnjava	U	Ne prihvaca	Integrirano.

Prepoznaće važnost odgovornoga poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	profesionalnu etiku na različitim primjerima iz poslovnog okružja. Objašnjava pojam sive ekonomije i korupcije. Prepoznaće i opisuje primjere kršenja prava potrošača.	svakodnevnome životu prepoznaće sivu ekonomiju i koruptivno ponašanje. Predlaže rješenja na različitim primjerima sukoba interesa. U suradnji s drugima izrađuje jednostavni etički kodeks. Koristi potrošačka prava.	sivu ekonomiju i koruptivno ponašanje i reagira na njihovu pojavnost. Poštuje i potiče druge na poštivanje pravila profesionalnoga i etičnoga ponašanja.	Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Korelacija s MT-om. Građanski odgoj.
--	--	--	---	--

KLJUČNI SADRŽAJI: projektni prijedlog, mogućnosti financiranja, stipendije, učenički i studentski krediti, odgovorno poduzetništvo – siva ekonomija, poštivanje zakonske regulative, zaštita potrošača, profesionalna etika, etički kodeks.

4. odgojno-obrazovni ciklus (1. i 2. razred četverogodišnjega i 1. razred trogodišnjega srednjoškolskog obrazovanja)

Domena: EKONOMSKA I FINANSIJSKA PISMENOST				
Očekivanja u ovom ciklusu ostvaruju se izradom projekta.				
ODGOJNO-OBRASOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: Pod C.4.1. i 4.2. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije (nadovezuje se i uključuje elemente očekivanja iz 3. ciklusa)	Identificira čimbenike koji utječu na poslovanje (makrookruženje). Analizira i predviđa mogućnost plasmana proizvoda na tržište. Opisuje osnovne tržišne	Planira aktivnosti u projektu. Rabi IKT u planiranju i ostvarivanju projekta. Pronalazi na internetu podatke o poslovnim subjektima te čita i	Prihvata važnost etičnoga ponašanja u poslovanju. Preuzima odgovornosti za ispunjenje obveza i poštovanje rokova. Poštuje	Integrirano kao međupredmetni projekt. Moguće ga je uključiti u nastavne predmete Politika i gospodarstvo, Geografija ili druge nastavne predmete po izboru učitelja. U ostvarivanje pojedinih sadržaja

	mehanizme i konkurenntske odnose.	razumije njihova poslovna izvješća.	zakonske propise.	moguće je uključiti vanjske suradnike, goste predavače i sl. Korelacija Građanski odgoj i obrazovanje, Uporaba IKT.
Pod C.4.3. Objašnjava osnovne namjene finansijskih institucija i koristi se finansijskim uslugama.	Poznaje elemente finansijskoga plana u projektu. Objasnjava ulogu finansijskih institucija u razvoju poduzetničkih aktivnosti. Obrazlaže najčešće korištene finansijske usluge za osobne potrebe i poslovanje. Prepoznaže važnost planiranja mirovine.	Sudjeluje u izradi finansijskoga plana u školskome projektu. Spreman je demonstrirati različite mogućnosti korištenja finansijskih usluga.	Odgovorno se služi pojedinim finansijskim uslugama. Kritički preispituje važnost novca za osobnu sreću.	Integrirano kao međupredmetni projekt. Moguće ga je uključiti u nastavne predmete Politika i gospodarstvo, Matematika, ili druge nastavne predmete po izboru učitelja. U ostvarivanje pojedinih sadržaja moguće je uključiti vanjske suradnike, goste predavače i sl. Korelacija Građanski odgoj i obrazovanje.
KLJUČNI SADRŽAJI: resursi (materijalni, ljudski, finansijski – kapital), čimbenici poslovanja (makrookruženje = demografija, ekonomski snage, konkurenčija, kulturne i društvene snage, političke i ekonomski snage, tehnologija), tržiste, upravljanje novcem (finansijske institucije – HNB, burza, FINA, komercijalne banke, porezna i finansijska kontrola; finansijske usluge – štednja, računi, krediti, kartično poslovanje, osiguranja, stipendije, plaćanja putem interneta, mobilnog telefona).				

5. odgojno-obrazovni ciklus (3. i 4. razred četverogodišnjega i 2. i 3. razred trogodišnjega srednjoškolskog obrazovanja)

Domena: EKONOMSKA I FINANSIJSKA PISMENOST				
Očekivanja u ovom ciklusu ostvaruju se izradom projekta.				
ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

<p>Učenik: pod C.5.1. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije (nadovezuje se i uključuje elemente očekivanja iz 3. i 4. ciklusa).</p>	<p>Analizira različite primjere projekata ulaganja – poslovnih planova.</p> <p>Identificira čimbenike koji utječu na poslovanje (interno okružje, mikrookruženje).</p> <p>Analizira promjene na lokalnom i globalnom tržištu i njihov utjecaj na gospodarstvo i život građana.</p> <p>Navodi važnost uvoza i izvoza.</p> <p>Razlikuje ulogu i aktivnosti državnih, poduzetničkih potpornih institucija i socijalnih partnera (u HR i EU) u poslovanju.</p>	<p>Upravlja materijalnim i nematerijalnim resursima.</p> <p>Sudjeluje u simulacijama različitih poslovnih situacija.</p> <p>Participativno vodi grupu ili tim.</p> <p>Istražuje postupak otvaranja poduzeća ili obrta.</p>	<p>Promiče poduzetničko djelovanje i razvoj poduzetničke klime.</p> <p>Kritički se odnosi prema promotivnim sadržajima.</p> <p>Preuzima odgovornost za ispunjenje obveza i poštivanje rokova.</p> <p>Poštuje zakonske propise i ne odobrava primjere nepoštivanja propisa.</p> <p>Promiče poštovanje prava proizvođača i potrošača.</p>	<p>Integrirano kao međupredmetni projekt.</p> <p>Projekt je moguće uključiti u nastavne predmete Politika i gospodarstvo, Matematika, Hrvatski jezik ili druge nastavne predmete po izboru učitelja.</p> <p>Moguće je organizirati prezentacije praktičnih radova, natjecanja za najbolju poslovnu ideju i dr.</p> <p>U ostvarivanje pojedinih sadržaja moguće je uključiti vanjske suradnike, goste predavače i sl.</p> <p>Korelacija s Građanskim odgojem i obrazovanjem</p>
<p>pod C.5.2. pod C.5.3. Objašnjava osnovne namjene i koristi se financijskim uslugama.</p>	<p>Prepoznaže važnost financijskoga savjetovanja pri izboru financijskih usluga.</p> <p>Prepoznaže financijska kaznena djela i opisuje odgovarajuće mjere opreza.</p>	<p>Poduzima odgovarajuće mjere opreza.</p>	<p>Preuzima razuman rizik u korištenju financijskih usluga.</p> <p>Iskazuje odgovornost za poštivanje zakona i propisa.</p>	<p>Ostvaruje se kao dio međupredmetnih projekata.</p> <p>U ostvarivanje pojedinih sadržaja moguće je uključiti vanjske suradnike, goste predavače i sl.</p> <p>Korelacija s Građanskim odgojem i obrazovanjem</p>

KLJUČNI SADRŽAJI: resursi (materijalni, ljudski, finansijski – kapital, participativno vodstvo), čimbenici poslovanja (interno okružje – unutarnja organizacija poduzeća; mikrookruženje – kupci, dobavljači, poduzetničke potporne institucije, socijalni partneri), tržište, upravljanje novcem (finansijske institucije – HNB, burza, FINA, komercijalne banke, porezna i finansijska kontrola; finansijske usluge – štednja, kamate, računi, krediti, kartično poslovanje, investicijski i mirovinski fondovi, dionice, državne obveznice, leasing, osiguranja).

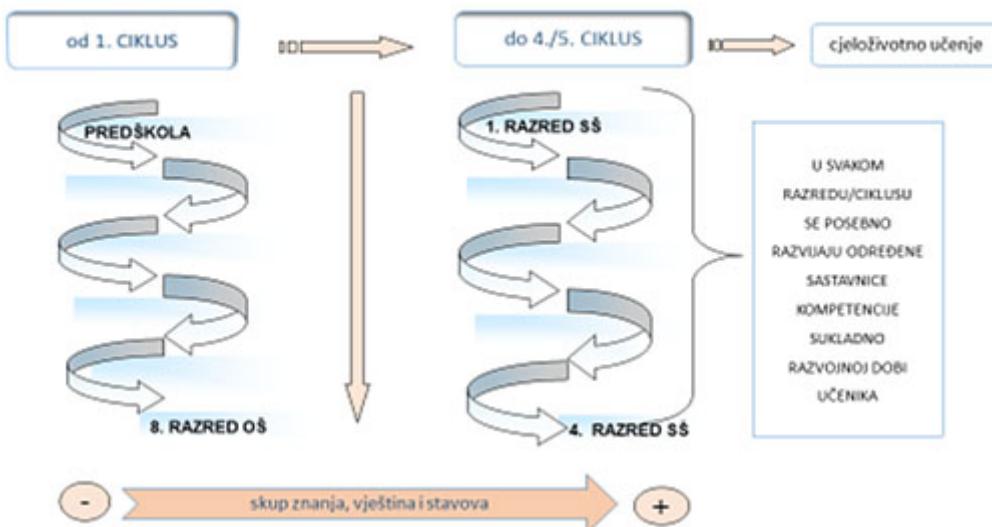
Odgojno-obrazovna se očekivanja u kurikulumu međupredmetne teme definiraju za svako organizacijsko područje na razini ciklusa. Ogojno-obrazovna očekivanja imaju za cilj poticane stvaralaštva i društvene odgovornosti te razvoj kritičkoga i kreativnoga mišljenja u rješavanju problema. Razrađuju se kroz pripadajuća:

znanja
vještine
stavove.

Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih očekivanja iskazuje se za svako pojedino odgojno-obrazovno očekivanje.

Ključni se sadržaji određuju za pojedino organizacijsko područje na razini pojedinog ciklusa.

RAZVOJ PODUZETNIČKE KOMPETENCIJE

E. UČENJE I POUČAVANJE MEĐUPREDMETNE TEME

Međupredmetnu temu Poduzetništvo poučavaju u određenoj mjeri svi učitelji uspostavljajući suradnju s drugima radi korelacije i integriranoga djelovanja. U svakome nastavnom predmetu postoji mogućnost razvoja poduzetničkih kompetencija. Osobite mogućnosti za uspješnu realizaciju međupredmetne teme Poduzetništvo nalaze se u projektnome radu, u učeničkim projektima u predmetnoj nastavi i satu razrednika i u zajedničkim projektima više razreda i cijele škole.

Za proces učenja i poučavanja međupredmetne teme Poduzetništvo važno je da se škola otvara prema svojemu okružju i povezuje s lokalnom zajednicom, da upoznaje učenike s ljudima različitih zanimanja, poduzetnicima, gospodarskim i finansijskim stručnjacima te s poslovnom zajednicom. Preporučuje se suradnja i s drugim školama, osobito školama s

razvijenim programima poduzetništva, odnosno školama u kojima su sadržaji poduzetništva dio redovitoga programa. Organiziraju se posjeti učenika gospodarskim/financijskim subjektima, institucijama i ustanovama te se time stječu neposredna iskustva učenja u ovome području.

Za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (učenici s teškoćama i daroviti učenici) učitelji planiraju kurikulum usmjeren na učenika. Osobitosti/teškoće učenika zahtijevaju njima sukladne individualizirane/diferencirane postupke, ciljeve učenja, razinu ostvarenosti odgojno-obrazovnog ishoda, opseg i dubinu sadržaja učenja te strategije i aktivnosti poučavanja kojima se žele ostvariti postavljeni ishodi, kao i načini vrednovanja ostvarenih postignuća.

Iskustva učenja

U nižim obrazovnim ciklusima iskustva učenja imaju naglasak na razumijevanju cjelovitoga ciklusa od ideje do rezultata. Realiziraju se s pomoću jednostavnih primjera iz neposrednoga okružja učenika te jednostavnim praktičnim aktivnostima (igra, projekt, primjeri, razgovor, predstava i dr.).

U višim se ciklusima teme produbljuju i učenik usvaja znanja i vještine planiranja, vođenja, komuniciranja i timskoga rada. Pojačava se suradnja s lokalnom zajednicom, gospodarskim subjektima i državnim ustanovama. Koriste se aktivni oblici učenja i poučavanja (projekt, prezentacija, simulacija, studija slučaja).

Komplementarno s ovim kurikulumom kompetencije vezane uz poduzetništvo mogu se kvalitetno nadograditi izbornim, fakultativnim programima i izvannastavnim aktivnostima (npr. učenička zadruga, vježbovna tvrtka).

Uloga učitelja

Učitelj u realizaciji međupredmetne teme Poduzetništvo ima ulogu koordinatora i moderatora procesa učenja. Kako bi se što kvalitetnije ostvarili ciljevi i očekivanja određeni ovom međupredmetnom temom, učitelj odabire odgovarajuće sadržaje te primjenjuje aktivne metode učenja i poučavanja (radionice, projektni rad, stvaranje i učenje stvaranjem). Cilj je učiteljeva rada razviti divergentno mišljenje učenika te poticati njegove kreativne, inovativne i poduzetničke potencijale.

Osobito je važna uloga učitelja u stvaranju poticajnoga okružja za učenje. Preporučuje se metoda simulacije stvarnih životnih i poslovnih situacija, odnosno metoda igranja uloga. U aktivnoj suradničkoj nastavi mogu se primijeniti neke od sljedećih metoda i strategija: igre (individualne, timske, slušanje, zamjećivanje, imitiranje), oluja ideja, izrada kognitivne mape, postavljanje otvorenih pitanja, heuristički razgovor, intervju, rasprava i debata; vođeno istraživanje, ispitivanje; simulacija, igranje uloga, studija slučaja, projektni nacrti, prezentacija radova, organizacija događanja (sajmovi, smotre, natjecanja); vrednovanje i evaluacija.

Preporučuje se korištenje različitih oblika rada. Iznimno je važno iskustvo rada u timu, rada u grupi, rada u paru kao i mentorski rad.

Mjesto i vrijeme učenja

Mjesto i vrijeme učenja međupredmetne teme Poduzetništvo planira se školskim kurikulumom. Aktivnosti razrednih i školskih projekata međupredmetne teme Poduzetništvo mogu se provoditi u učionici, izvan učionice, u školskome okružju, na terenu, u prostorima raznih institucija i suradnika.

Integrirano povezivanje različitih sadržaja (iz više nastavnih predmeta) može se provoditi u trajanju od jednog dana do nekoliko dana, tjedana ili mjeseci tijekom cijele godine. Takvi

projektni dani mogu se organizirati na razini pojedinih razrednih odjela ili na razini škole, ovisno o interesu učenika i mogućnostima suradnje škole i okružja (lokalne zajednice, roditelja i kulturnih institucija). Neki se projekti ili jedan njihov dio mogu provoditi i u sklopu izvanučioničke nastave ili ekskurzija.

Materijali i resursi za učenje

Materijali potrebni za rad s učenicima i dobri primjeri iz prakse mogu se pronaći na mrežnim stranicama škola i drugih odgojno-obrazovnih ustanova koje su imale iskustvo rada u poduzetničkim aktivnostima. Resursi potrebni kao potpora učenicima u usvajanju odgojno-obrazovnih očekivanja najčešće su potrošni materijal (za izvođenje konkretnih aktivnosti), odnosno pomoć u obliku ustupanja slobodnog prostora (dvorane, izvanškolski prostori) te potpora učitelja i roditelja. Korisno je uspostaviti suradnju s dionicima iz lokalne samouprave, mjerodavnih tijela državne uprave, poduzeća i institucija u provođenju planiranih aktivnosti. U sklopu učenja za poduzetništvo kao nastavni medij preporučuje se upotreba informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Grupiranje učenika

Grupiranje učenika provodi se u skladu s očekivanim ishodima međupredmetne teme Poduzetništvo. Cilj je što kvalitetnije iskoristiti učeničke potencijale i postići veću motiviranost i učinkovitost učenja. Način grupiranja ovisi i o uvjetima u kojima traje učenje. Učenici se mogu grupirati prema iskazanim interesima za pojedina područja i/ili prema prethodnom znanju, specifičnim vještinama i iskustvima. Osim u homogenim skupinama bitno je da učenik stječe iskustva učenja i u heterogenim skupinama i timovima s članovima koji nisu iste dobi, koji imaju različite stavove, iskustva, predznanja. Važno je da skupine budu sastavljene tako da budu poticajno i izazovno radno okružje za svakog učenika.

Timski suradnički rad koristan je za provođenje istraživanja, za provođenje zajedničkih projekata ili planiranje i proizvodnju. Članovi tima imaju svoje uloge ili zadatke. U timu učenik može birati ulogu koja najbolje odgovara njegovim interesima i sposobnostima ili je određuje učitelj. Rad u skupini ili timu omogućuje provedbu integriranih razrednih i školskih projekata s učenicima različitih razrednih odjela (horizontalno) ili projekata u koje su uključeni učenici različitih dobi i razreda (vertikalno).

U realizaciji međupredmetne teme Poduzetništvo moguće je raditi i individualno (samostalno ili uz mentora). Mentorski rad (coaching) omogućuje najveći stupanj individualiziranja učenja, a podrazumijeva zajednički rad učenika i učitelja na usvajanju znanja i praćenju učenikova napretka.

F. VREDNOVANJE U MEĐUPREDMETNOJ TEMI

Vrednovanje je sastavni dio procesa učenja kojemu pridonose učenik i učitelj radi unapređenja učenja i napredovanja učenika.

U međupredmetnoj temi Poduzetništvo vrednuje se usvojenost ishoda prema odgojno-obrazovnim očekivanjima koji su definirani u trima domenama kroz sve obrazovne cikluse.

Vrednovanje je usmjereni na provjeru usvojenosti kompetencije pri čemu je naglasak na promišljanju, zaključivanju i primjeni znanja, vještina i stavova u stvarnim životnim problemima i situacijama, a manje na usvajanju novih pojmovi.

Načini vrednovanja rada usmjereni su na: a) osobni rad i sudjelovanje učenika u ciklusu od ideje do proizvoda (originalnost ideje, kvaliteta izrade proizvoda, funkcionalnost, mogućnost daljnje proizvodnje i prodaje proizvoda); b) međusobno vrednovanje rada učenika (učenici biraju najuspješniju prezentaciju, plakat, ideju, razradu plana); c) odnos prema provedenom projektu (sajmu, izletu, priredbi, izložbi); d) medijske izvore i tekstove – njihov

broj, relevantnost i korisnost vezano uz određenu poduzetničku temu (uspješni poduzetnici, zapošljavanje, javno dobro i dr.); e) primjere uspješnoga korištenja naučenoga iz područja ekonomske i finansijske pismenosti u svakodnevnome životu.

Da bi pokazao u kojoj je mjeri usvojio znanja, vještine i stavove, učenik može: 1) izraditi prezentaciju, plakat, infoletak, infografiku s podatcima, praktični rad (proizvod, uslugu), anketu, osobnu mapu, videozapis, sadržaj za mrežnu stranicu (fotografije, tekstovi, video uradak); 2) voditi intervju, razgovor, raspravu; 3) sudjelovati u terenskoj nastavi i radu, sudjelovati u projektima, prezentacijama i raspravama, u organizaciji i provedbi događaja (sajmovi, priredbe, izložbe); 4) pripremiti izvještaj o svome radu i/ili radu drugih, samovrednovati svoj rad, prihvati vrednovanje vršnjaka (vršnjačke skupine), sudjelovati u provjeri znanja, vještina i stavova.

Poglavlje o vrednovanju u međupredmetnoj temi daje odgovor na sljedeća pitanja:

Što se vrednuje u međupredmetnoj temi (koja se odgojno-obrazovna očekivanja vrednuju u okviru određenih predmeta, a koja izdvojeno)?

Kako se vrednuje u međupredmetnoj temi (koji se pristupi i metode vrednovanja koriste i kada)?

Kako izvještavati o ostvarivanju odgojno-obrazovnih očekivanja u međupredmetnoj temi?

Vrednovanje treba odražavati ciljeve, vrijednosti i načela kurikuluma, što, između ostalog, podrazumijeva usklađenost vrednovanja s odgojno-obrazovnim ciljevima i odgojno-obrazovnim očekivanjima, odnosno prilagodbu pristupa i metoda vrednovanja vrsti očekivanja. To znači da je potrebno koristiti različite vrste vrednovanja kako bi se zadovoljile različite svrhe vrednovanja, ispitale različite vrste znanja, vještina, sposobnosti i stavova, koje čine odgojno-obrazovna očekivanja; uvažili korišteni pristupi poučavanja i učenja, specifičan kontekst učenja i odgojno-obrazovne potrebe učenika. Pritom, osnovnom svrhom vrednovanja smatra se unaprjeđivanje učenja i napredovanje učenika. Stoga vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih očekivanja treba uravnoteženo ispitivati kao i sadržaje i procese unutar određenih područja učenja usmjeravajući se pritom na poticanje dubinskoga i trajnoga učenja te na primjenu znanja, vještina i sposobnosti na nove situacije. Kroz različite pristupe i zahtjeve prema učeniku te integraciju različitih vrsta i izvora podataka o učeničkome učenju prikupljaju se kvalitetni, valjni i pouzdani dokazi o cijelome rasponu njihovih postignuća. Naglasak treba biti na međupredmetno-specifičnim pristupima i metodama vrednovanja te postupcima izvještavanja o ostvarenim rezultatima učenika.